

menta el qui ha d'afanyar-se a fer cap cosa, a arribar a algun lloc o marxar-ne, tal com usa festivement l'exclamació «ànsia!» la gent popular barcelonina per fer obrar veloçment, el nostre mot, partint de l'acc. anterior arribà a la de 'rapidesa amb què s'actua' (cf. *urgere* 'acorar, acuitar' > 'fer anar ràpidament', amb *urgència*); acc. que ja veiem atesa en els clàssics del segle xv: «Qui ferm no creu / --- / damnat serà / ---; / tot batejat / --- / per son --- curat / —en temps de *pressa*, / si fall endressa / de capellà / tot cristià / hi pot suplir / --- / l'aygua vessant, / l'esperit Sant / pel lavament / obté granment / ---», JRoig (*Spill*, 14845); «com lo camp fon levat, tota la morisma se'n anava molt cuytada, ab sa gran desorde, per dupte que tenien que no iquessen los de la ciutat: la *pressa* era tanta entre los moros per anar-se'n, que un [cavall] ginet se soltà e --- no-l pogueren pendre, que tirà devers la ciutat ---», JoMartorell (Ag. I, 325).

Així en el *Tirant* ja apareix creada la locució de *pressa*, llavors encara de vegades amb la consciència d'una suma de dos mots separables, entre els quals se n'intercalen d'altres: en una situació de perill imminent i transcendental, el cavaller sospitat però lleial, cuita a avisar el Mestre de Rodes, costi el que costi, però «la nit era ja escura, e lo castell tancat --- fon a la porta del castell e tocà grans colps --- qui era lo qui de tan gran *pressa* tocava ---?» (id. I, 277); però en altres casos de *pressa* funciona ja com un veritable adverbí, un dels mots bàsics de la llengua (=ll. *festine*, *confestim*, fr. *vite*, it. *presto*, angl. *hastily*, *quickly*, cast. *aprisa*): «aná per mirar los moros --- e puja en un mont e véu que tots los moros se n'anaven de *pressa*, la via de la mar ---» (id. I, 326). Cf. PRISA (DECH, 653b).

Pressada. *Pressar*; *pressarós*. *Presseta*. *Pressós*. *Pressut*.

Pressura 'agombolament de gent angoixada': «seran se<n>yals en lo sol e 'n la luna e en les esteles, e en les terres grans *pressures* de gens, per la confusió del so(n) de la mar e dels fluvis --- *pressura* de gens en terres ---», *VidesR*, 3r1; 'angúnia, situació angoixosa': «¿quina cegueta és, doncs, de la pensa, ni quina oradura pública amar les *presures* del món, e les batalles e ergulls d'aquest segle, e no recórrer al goig de perpetuïtat ---», BOliver (*Excitatori*, 99); «aquell qui és posat en *pressura* --- va-sse'n al logrer, e diu: —Prestat-me deu florins», «quan les bèsties o ocells han fam e estan en *presura*, levan los ulls en alt: instinch de natura», StVicentF (*Serm.* II, 218.15; *Quar.*, 258.31); «per rahó de la dita mortaldat e epidèmia --- axí la dita ciutat era en gran afflicció e *pressura*», doc. Val. 1460 (Gual Cam., *CongrHiCorAr.* IV, 489). S'usa encara en el Macstrat: «--- allà a l'altura / de ma terra, el cor *pressura* / té d'anar: / fa tant temps que no hai estat!», GaGirona (*Seidia*, 200). *Pressurar*, *pressurós*; *apressurar* [DTo. 1647], que modernament se sent com a poc genuí (cf. cast. *apressurar*, cat. *apressar*), *apressuradament* [Belv.], *apressurament*, *apressurador*.

Apressar [Lab. 1839], però *apressat* [DTo. 1647], «molt *apressat* o cuytat: *festinus*», «*apressada* o cuy-

tadament», «*apressadament* parlà»], que ja figura en el cançoner popular, en velles cançons piadoses: «Mare de Déu, ahont aneu? - ahont aneu tan *apressada*? / —Allí baix, no gaire lluny, qu'una dona m'hi demana», MilàF (*Romillo*, 21.1, amb variant *afanyada* a la versió B). *Apressegar*.

Al costat de PRESSARE el ll. vg. degué crear minoritàriament una variant morfològica *PRESSIARE o, com a substantiu, *PRËSSIA, que donà l'it. antiq. *prescia* 'empentes' («calca», S. XIV), 'pressa' (S. XVI), avui encara en dialecte romanesc, i el reto-rom. *prescha*, i l'oc. ant. *prie(i)ssa*, *preissa* 'multitud, empentes', documentat en *Flamenca*, *Crozada* i alguns textos medievals en prosa (S. XIV, PSW VI, 500, «presse, mélé, foule»), veg. REW, 6743. La seva àrea s'estén fins al rossellonès **prixa* 'aglomeració de gent': «--- és una vella font, altre temps renomada / --- cadascú que se passejava / --- / venia-hi passar una estona / --- tornava donar gana a tots els qu'en faltaven / --- també de bon matí, ja més d'un s'hi trapava, / i fins a tant que entrelluscava / hi havia *prixa* en tot moment», Saisset (*Perpiny.*, 16; *Catal. d. R.*, 151; Joan Marty, en el seu glossari, p. 253, hi afegeix la locució *tenir prixa* 'tenir, una botiga, força clients'). Mot cat. que manca tant en el REW com en *AlcM*.

Hom parteix (REW) d'una creació subst. *PRESSIA, per més que en realitat fóra de més bon justificar una formació verbal *PRESSIARE (a la manera de ALTIARE, QUAESTIARE i anàlegs); i, de fet, hi ha *preissar* en occità antic 'pressionar, pregar instantment': «Madonna N'Alamanda, can vi qu'el la *preissava* fort q'ela li fezés plazer d'amor ---» en la *Vida* de Guiraut de Bornelh (PSW VI, 501), del qual *prieissa* podria derivar com a postverbal. Aquest argument està contrapesat pel fet que en italià, rètic ni ross. no existeix el verb, i també en occità antic el substantiu és més freqüent. També hi ha hagut un verb *aprixar* 'acostar': «apurar un trabajo, mirarse mucho en él», si bé poc conegut (només en dóna notícia el DAG, en part com a cosa de Vic), i un oc. ant. *apreissar* 'presser, tourmenter'; més conegut en oc. ant.: un parell de testimonis medievals més *apreissadament* 'fortament, pregonament' en *Jaufré*, mod. *apreissà* «empressé» (TDF, PSW I, 73-74; Rayn. IV, 623).

Aprémer ant. 'oprimir, prémer en avall, pitjar': «lo dia del juseí --- del juí, serà lo costrenyament del pecador --- cor de-sobre serà lo Jutge, irat, e dejús serà lo molt orrible infern --- cremant; e axí lo mesquí pecador, *apremut* e pres, en qual loc porà fugir? Éi no-s porà amagar ---», *VidesR*, 5r1; en Llull el verb i el substantiu corresponent: «vent és àer mogut per *apremiment* de nuus, qui han apetit al sentra de la terra», «la ponderositat de les nuus qui aquells *apremen*», *Merav.* (NCL II, 26; IV, cap. 9, Ag. I, 137). Podria resultar d'una vulgarització del ll. OPPRIMÈRE, com el cast. ant. *apremir* (Ss. XIII-XV).

Comprimir [Lacav.], pres del ll. *comprimère*, id. derivat de *prèmere*, amb la degradació en i, normal en llatí, de la vocal breu i no trovada en tornar-se interna; *comprimít* [Lab. 1839, només com a part.];